

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Иван Гатев Марков

Член на научното жури, Заповед Р Д 3273 /13.12. 2017 на Ректора на
ЮЗУ „Неофит Рилски“

Научна област на ВО: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.9. Туризм

Научна специалност: „Икономика и управление на туризма“

Тема на дисертационния труд: Бенчмаркинг на дестинации за винен туризм

Научно звено: Катедра „Туризм“, Стопански факултет, ЮЗУ Неофит Рилски“, Благоевград

Докторант: Десислава Светославова Павлова

Данни за докторанта. Докторант Десислава Павлова завършва средното си образование в Природно-математическа гимназия "Добри Чинтулов, Сливен.

- 14/09/1998 - 14/09/2003 Бакалавърска програма – „Педагогика на обучението по География и биология“ /преподавател по биология и география/ и Бакалавърска програма „Екология“ - Специалист еколог в Шуменски университет "Еп. К. Преславски"
- 19/09/2003 - 14/09/2004 завършва магистърска програма „География на рекреацията и туризма“ в Шуменски университет "Еп. К. Преславски".
- 19/09/2004 - 19/09/2005 - Магистър "Екология и опазване на околната среда" Шуменски университет "Еп. К. Преславски"
- 17/09/2012 – 27/09/2013- Бакалавър "Педагогика на обучението по биология и химия" Шуменски университет "Еп. К. Преславски";
- 07/2014 – до сега Докторант в Югозападен университет „Неофит Рилски“

Работи последователно като учител по Биология, Здравно образование и География и икономика. Голяма част от трудовата ѝ дейност е в публичната администрация. Младши специалист, отдел „РПР“, дирекция „ТСКУРПП“ Областна администрация Бургас; Младши специалист, отдел „СПКРРЮР“, главна дирекция „РПСУ“ в МРРБ; Технически сътрудник на заместник областен управител Сливен; Главен експерт в Отдел „Проекти, програми и икономическо развитие“ общинска администрация Сливен.

Данни за дисертацията и автореферата. Дисертацията се състои от увод, изложение в три глави (61 фигури и 15 таблици), заключение, приложения (8 на брой) и

списък на използваната литература. Списъкът на основните литературни източници включва 86 заглавия (в това число български и чуждестранни автори), 6 нормативни документи и стратегии, 26 интернет източници.

Темата е актуална с оглед теоретичното и практическо значение на резултатите от изследването. В дисертационния труд е направен сполучлив опит за широко обхванато изследване и сравнителен анализ на лозаро-винарските райони, като дестинации за развитие на винен туризъм. Обекта, предмета и целта са ясно формулирани. Обявената цел се постига чрез реализиране на седем изследователски задачи. Използваната методика включва широк набор от методи които са в пълно съответствие с използваните подходи при провеждането на бенчмаркингово изследване.

В първа глава в исторически план се разглежда развитието на лозарството и винарството в България като естествена среда за практикуване на винен туризъм. Тук трябва да отбележим че при анализа на лозаро-винарските райони са допуснати неточности. По въпросите на райониране на лозарството и винарството са работили Попов и др., 2011; Арnaudова, 2011; Марков, 2012; Петров, 2014. Въз основа на климатичните и почвени условия в страната и биологичните особености на районираните сортове, а също и от резултатите от отглеждане на сортовете в опитните полета и научните институти и в производството с постановление №162 /13.07.1960г./ на Министерския съвет се обособяват **четири** лозарски района: Севернобългарски, Източнобългарски (Черноморски), Южнобългарски и Югозападен. Тъй като районите обхващат големи териториални пространства всеки се подразделя на три подрайона. За нуждите на практиката (търговско представяне на вината) ИАЛВ прави райониране което в голяма степен се съвпада с това на в постановление №162 на Министерския съвет, като се обособява нов пети район Подбалкански (Розова долина).....

Използвайки значителен брой източници докторантката изяснява същността на винения туризъм. Въпреки трудностите при дефиниране на този вид туризъм авторката анализира различни аспекти на мотивите за пътуване и по такъв начин се оформя картината на едно туристическо пътуване с цел дегустация и консумация на вино, участие в празници и фестивали традиционни за определени райони в страната в съчетание с природни дадености и атракции.

Във втора глава се разглеждат методологически въпроси на бенчмаркингът. Анализирайки същността и възникването, докторантката отбелязва, че бенчмаркингът като подход се появява в края на 50-те години на XX в. В този период японски специалисти посещават известни компании в САЩ и Западна Европа, сравняват чуждите производства с техните, събират идеи и ги реализират в японските компании.

Функциите на сравнителния анализ изпълват неговата същност и разгръщат маркетинговия микс – продуктова политика, с неговото правилно функциониране се цели повишаване на производителността и подобряване на възвръщаемостта на вложения капитал.

Прегледа на литературни източници показва, че в туризма могат да се очертаят няколко нива на бенчмаркинг, всяко със своите характерни особености и обхват на действие:

Бенчмаркинг на туристически предприятия; Бенчмаркинг на туристически дестинации; Бенчмаркинг на организации с нестопанска цел (сдружения, асоциации, организации за управление на дестинация и други); Бенчмаркинг на културни институции – музеи, галерии и други; Бенчмаркинг на събития. Според авторите най-често се прилага сравнителен анализ на туристическите предприятия, с приложение на почти всички негови форми.

Основен инструмент са проучвания сред потребителите при бенчмаркинга на представянето и продуктово-ориентирания бенчмаркинг. Сравнителният анализ се провежда по три основни начина: конкурентен, кооперативен и колаборативен външен бенчмаркинг анализ.

Авторката стига до извода, че макар и често да се цитира като един от най-популярните управленски инструменти, използван от компаниите, бенчмаркингът все още рядко се прилага по отношение на дестинациите. Началото на бенчмаркинга на туристическата дестинация е поставено (макар и индиректно) от Ричи и Крауч, с модела им за конкурентоспособност на дестинацията.

Изследванията в сферата на бенчмаркинга на дестинациите все още са ограничени в сравнение с изследванията на микро ниво.

Бенчмаркинг проучванията в областта на винения туризъм са доста ограничени. Докторантката анализира единственото проучване, изрично посветено на бенчмаркинга на винените региони и публикувано през 2006 г. Според това изследване авторите предлагат набор от критерии за сравняване на винените региони, състоящ се от три основни групи – контекст, предлагане и търсене.

Трета глава включва сравнителен анализ на лозаро-винарските райони като дестинации за развитие на винен туризъм. Отчитайки липсата на разпознаваеми дестинации на винен туризъм, в дисертационния труд като такива са избрани лозаро-винарските райони. В изследването е възприет подходът на продуктовия (конкурентен) бенчмаркинг, при което се оценяват продуктите, конкуренцията и цените на конкурентите. Авторката използва набор от въпроси и разработва алгоритъм на изследването. В заключение е направен сравнителен анализ на лозаро-винарските райони на България, като дестинации за развитие на винен туризъм и са използвани методи за сравнение, съпоставяне и SWOT анализ. Предлагат се показатели използване и при изследването

Основните стъпки, през които минава идентифицирането на възможностите за развитие на винен туризъм на туристическата дестинация са:

- Анализ на анкетно проучване на туристи и експерти;
- Анализ на анкетно проучване на собственици на винарни;
- Анализ на вторични данни.

Проучването е насочено към туристи и експерти в областта на винопроизводството и винения туризъм и цели да идентифицира показателите за развитие на винен туризъм в лозаро-винарските райони на България, като Анкетната карта съдържа 22 въпроса, разпределени в 3 секции.

В заключение на дисертационния труд е използван SWOT анализ.

Получените резултати от направените анкетни проучвания и изследвания в областта на винения туризъм, дават основание на докторантката да направи следните обобщаващи изводи:

1. Дестинациите за винен туризъм в България разполагат с изключително богато разнообразие от ресурси за развитие на винен туризъм;
2. Въпреки липсата на държавна политика за подпомагане и развитие на винения туризъм, много винопроизводители поемат инициативата и съживяват традициите влозарството и винарството на местно и регионално ниво;
3. Кто водещ мотив при подреждане на петте лозаро-винарски района на България, се приема мнението на туристите;

Направени са и шест препоръки които имат приложен характер.

Научно-приложни приноси в дисертационния труд

В изследването на докторанта се открояват резултати, които могат да се приемат като научно-приложни приноси в областта на икономика и управление (туризъм):

1. Дисертационния труд обогатява теоретичните изследвания в сферата на конкурентоспособността на туристическата дестинация с адаптиран модел, специално за винена дестинация на ниво район.
2. Разкрити са тенденциите в развитието на винения туризъм, чрез набора от показатели, на база дефиниране на конкурентната ситуация в лозаро-винарските райони на България, като туристически винени дестинации.
3. Извършено е комплексно, изследване чрез бенчмаркинг на развитието на винения туризъм в България, реализиран на ниво лозаро-винарски райони.
4. Предложена е методика за извършване на изследването, която обхваща система от показатели, методи за събиране на информация, групи респонденти, инструменти за анализ на данните.

Приноси отприложен характер

1. Предложеният модел е подходящ инструмент, който ще намери приложение в практиката на собствениците и мениджърите на винарни, така също и при съставянето на регионални и национални стратегии за управление и развитие на устойчиви винени дестинации.

Критични бележки и въпроси по представения дисертационен труд

1. Какви действия трябва да се предприемат за нарастване на дялът на вината с ЗНП, които са обект на винения туризъм?
2. Как може да се подобри имиджа на дестинацията за винен туризъм?

Други изисквания към дисертационния труд

Разработката е апробирана. Части от дисертационния труд са публикувани в специализирани научни издания и са представени на национални и международни научни форуми. Настоящото изследване разкрива нарастващата роля и значение на развитието на винения туризъм в България.

Докторант Десислава Павлова прилага към дисертацията общо 9 публикации, които отразяват целенасочено части от дисертационния труд и му осигуряват публичност.

Приложеният автореферат съдържа основните моменти от дисертационния труд и отговаря на изискванията.

Заключение

Дисертационният труд съдържа научни и приложни резултати с оригинален принос в изследване на туристически дестинации които са дело на докторанта. Качеството на дисертационния труд и автореферата, постигнатите резултати и приноси, както и тяхното популяризиране, са достатъчно основание да потвърдя категорично положителна оценка относно присъждането на образователната и научна степен „доктор” на докторант Десислава Светославова Павлова.

03.01. 2018 г.

Изготвил

(проф.д-р Иван Марков)